

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียนฉบับนี้ เป็นคู่มือครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบชิปปา (CIPPA Model) เพื่อพัฒนาการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดัดดรุณี ผู้เขียนได้เขียนภายหลังจากได้ทำการวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA Model) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ผู้เขียนมีความประสงค์จะเผยแพร่ความสำเร็จนี้ให้กับครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเขียนเรียงความให้มีประสิทธิภาพสืบไป

เนื้อหาสาระในเล่มเป็นการบูรณาการสาระหลักการใช้ภาษาไทยที่ต้องนำไปใช้ในการเขียนทั่วไป กับ แนวทางและรูปแบบการเขียนเรียงความ มาสร้างเป็นเอกสารประกอบการเรียนการเขียนเรียงความ โดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท คือ

- บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน
- บทที่ 2 แนวคิดและจินตนาการ
- บทที่ 3 ส่วนภาษาไทย
- บทที่ 4 การใช้โวหาร
- บทที่ 5 การเขียนย่อหน้า
- บทที่ 6 การเขียนเรียงความ

ในแต่ละบทจะประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน – แบบทดสอบหลังเรียน ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระความรู้ประจำบทเรียน แบบฝึกหัดท้ายบท และเฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท

ในการนำเอกสารประกอบการเรียนฉบับนี้ไปใช้ ครูต้องจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบชิปปา (CIPPA Model) และจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนรู้ในชั้นต่าง ๆ คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นสรุปและประเมิน และชั้นนำความรู้ไปใช้ โดยนำเนื้อหาสาระในเอกสารนี้ไปใช้ชั้นกิจกรรมการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ ซึ่งแผนดังกล่าวนี้เป็นแผนที่ใช้เป็นเครื่องมือการวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้จัดทำเป็นเอกสารเย็บเล่มจำนวน 2 เล่ม

คุณค่าและประโยชน์ของคู่มือครูฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแสดงกตัญญูทเวทิตาแด่บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้เขียนมีการศึกษามีชีวิตที่ดี และมีอาชีพรับราชการครูซึ่งเป็นอาชีพที่สูงเกียรติและสูงส่งดังทุกวันนี้

นางปฐมารัตน์ ฤกษ์มงคล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
คำชี้แจง.....	ง
คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน.....	ฉ
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน.....	1
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน.....	2
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน.....	6
กิจกรรมท้ายบท.....	27
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน.....	39
เฉลยกิจกรรมท้ายบท.....	43
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	46
บทที่ 2 แนวคิดและจินตนาการ.....	48
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง แนวคิดและจินตนาการ.....	49
แนวคิดและจินตนาการ.....	54
กิจกรรมท้ายบท.....	63
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง แนวคิดและจินตนาการ.....	71
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	76
บทที่ 3 สำนวนไทย.....	78
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง สำนวนไทย.....	79
สำนวนไทย.....	82
กิจกรรมท้ายบท.....	90
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง สำนวนไทย.....	96
เฉลยกิจกรรมท้ายบท.....	99
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	101

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 การใช้ไวยาหาร.....	102
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง การใช้ไวยาหาร.....	103
การใช้ไวยาหาร.....	107
กิจกรรมท้ายบท.....	134
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง การใช้ไวยาหาร.....	141
เฉลยกิจกรรมท้ายบท.....	145
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	146
บทที่ 5 การเขียนย่อหน้า.....	147
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง การเขียนย่อหน้า.....	148
การเขียนย่อหน้า.....	151
กิจกรรมท้ายบท.....	165
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง การเขียนย่อหน้า.....	168
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	171
บทที่ 6 การเขียนเรียงความ.....	172
แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง การเขียนเรียงความ.....	173
การเขียนเรียงความ.....	177
กิจกรรมท้ายบท.....	205
แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง การเขียนเรียงความ.....	226
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	230
เกณฑ์การประเมินเขียนเรียงความ.....	231
ภาคผนวก.....	232

คำชี้แจง

ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือหรือตำราให้หลักการและวิธีการเกี่ยวกับการเขียนเรียงความค่อนข้างมาก แต่ในการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ประสบปัญหาคือนักเรียนไม่ชอบเขียนเรียงความ เพราะไม่รู้จะเริ่มต้นเขียนเรื่องอย่างไร ไม่มีอารมณ์อยากเขียน หรือรู้สึกเบื่อเพราะไม่ชอบเรื่องที่ครูกำหนดมาให้ หรือไม่รู้เรื่องที่ครูให้เขียนนั้น จากการที่ได้เป็นครูสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา ได้พบข้อบกพร่องในการเขียนเรียงความของนักเรียนซ้ำซากคือยังเขียนคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุปได้ไม่ดี ซึ่งเกิดจากนักเรียนไม่มีหลักในการเขียนเริ่มเรื่องให้จูงใจผู้อ่านเกิดความอยากอ่านเนื้อเรื่องต่อไป เนื้อเรื่องหลักลอยไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เพราะไม่มีหลักในการลำดับความคิด ไม่มีแนวคิดในการกำหนดโครงเรื่องก่อนเขียน เป็นผลให้เขียนสรุปไม่ได้เนื้อความเพราะไม่มีความคิดสำคัญในการเขียนเรียงความเรื่องนั้น ๆ หรือได้เนื้อความก็สำนวนไม่ดีเท่าที่ควร และมักเขียนไม่ครบทั้ง 3 ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป จากข้อค้นพบที่ได้จากประสบการณ์การสอน และจากการสังเกต พูดคุยซักถามนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเขียนเรียงความ เพราะครูจะเป็น ผู้กำหนดเรื่องให้เขียนซึ่งเรื่องนั้นมักซ้ำกับชั้นปีก่อน ๆ ที่เรียนเคยเขียนมาแล้วจึงไม่ได้สร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ และไม่มีสื่อที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะเขียนได้มากนักหรือหากมีก็ไม่น่าสนใจ ไม่เร้าความคิดให้สามารถเขียนได้มาก ๆ ครูเน้นย้ำแต่เรื่องความครบถ้วนสมบูรณ์ของรูปแบบ แต่ไม่บอกข้อบกพร่องหรือให้ข้อชี้แนะใด ๆ และแต่ละภาคเรียนมีการให้ฝึกเขียนน้อยครั้งโดยประมาณ 1-2 ครั้งเท่านั้นจากปัญหาที่พบและแนวคิดที่ได้จากการศึกษาแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยหลาย ๆ ท่าน จึงได้สร้างเอกสารประกอบการเรียนการสอนเขียนเรียงความขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดัดดรุณี ในหน่วยการเรียนเรียงความ ซึ่งเป็นสาระย่อยในรายวิชาการเขียน 1 ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนดัดดรุณี โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นพื้นฐานการเขียนอื่น ๆ ที่นักเรียนจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในอนาคตได้ตลอดไป
2. เพื่อเป็นเนื้อหาสาระสำหรับครูจะนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบถ้วนสมบูรณ์ของการเขียนเรียงความที่ดี
3. เพื่อนำไปใช้เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา (CIPPA Model) เพื่อพัฒนาการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดัดดรุณี

ในการสร้างเอกสารฉบับนี้ ได้ศึกษาความรู้ทั้งจากการอ่านตำรา หนังสือ เอกสารต่าง ๆ และจากการสืบค้นความรู้ทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ต่าง ๆ จนตกผลึก และนำความรู้ความสามารถด้านภาษาไทยมาจัดทำเอกสารประกอบการเรียนฉบับนี้โดยได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน วิเคราะห์หลักสูตร แล้วจึงกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของนักเรียนที่จะนำไปใช้สอน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วนำไปใช้กับนักเรียนโดยมีการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนต่าง ๆ จนสมบูรณ์สามารถใช้สอนได้

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการเรียนการเขียนเรียงความฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครูภาษาไทยทุกคน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกสถาบันที่เป็นเจ้าของตำรา และหนังสือวิชาการ ที่ใช้ในการอ้างอิง ขอขอบพระคุณเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ และรูปภาพต่าง ๆ ที่นำมาใช้สร้างเอกสารประกอบการเรียนจนสำเร็จ

ในท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ที่ให้ความเมตตาโดยเป็นทั้งอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำชี้แนะอย่างไม่รู้เบื่อทั้งยังพิสูจน์อักษรไปพร้อมกันด้วย จึงขอกราบขอบพระคุณด้วยความระลึกในพระคุณยิ่งไว้ ณ ที่นี้

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

1. สิ่งที่ครูผู้สอนควรปฏิบัติ

1. ควรศึกษาคำนำ และคำชี้แจง และคำแนะนำก่อนนำไปใช้ เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
2. ควรศึกษาทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมท้ายบทแต่ละบทก่อนทุกครั้ง เพราะรูปแบบการเรียนรู้ตามเอกสารนี้ ครูและนักเรียนต่างก็มีความสำคัญตามบาทหน้าที่ในการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องชัดเจนและคงทน
3. เอกสารประกอบการเรียนนี้ใช้เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้สำหรับครูใช้สอนตามรูปแบบการสอนแบบซิปปา (CIPPA Model) ดังนั้น ในกิจกรรมการสอน ครูจึงควรจัดให้นักเรียนศึกษาความรู้จากเอกสารนี้ตามรูปแบบที่กำหนดในแผนการสอน
4. เอกสารฉบับนี้ใช้คู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ที่ได้จัดทำไว้แล้ว ครูจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวก่อนนำไปใช้ เพื่อความราบรื่นในการสอนและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด
5. เอกสารประกอบการเรียนฉบับนี้ไม่ได้สร้างขึ้นมาให้ให้นักเรียนศึกษาเองนอกเวลา เพราะไม่ใช่แบบฝึก และบทเรียนสำเร็จรูป ดังนั้นจึงไม่เหมาะสมที่จะให้นักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมท้ายบทโดยครูไม่ได้แนะนำหรืออธิบายเสริม

2. สิ่งที่ต้องเตรียม

1. เตรียมกลุ่มนักเรียนในแต่ละครั้งให้เป็นไปตามที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ และในการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ใหม่ควรจัดนักเรียนให้อยู่ไม่ซ้ำกับกลุ่มเดิม เพื่อนักเรียนได้มีการเรียนรู้ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทุกคนในชั้นเรียน
2. ครูชี้แจงรูปแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้ก่อน เพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจบทบาทของตนเอง เข้าใจจุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ และเข้าใจวิธีศึกษาความรู้จากเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมท้ายบท พร้อมเกณฑ์การประเมินอย่างละเอียดทุกครั้ง
4. ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรสังเกตนักเรียนอย่างใกล้ชิด หากนักเรียนกลุ่มใดหรือคนใดมีปัญหาควรให้คำแนะนำทันที

5. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จ ครูต้องเฉลยและประเมินผลทันทีพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะจากการที่ได้สังเกตกลุ่มทำงานเพื่อให้นักเรียนรู้ข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไปได้

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ทักษะความรู้ ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อผลสำเร็จของกลุ่มภายในกรอบกติกาที่ครูและนักเรียนตกลงยอมรับร่วมกัน

3. สิ่งที่นักเรียนต้องเตรียม

1. นักเรียนต้องทำแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนทุกบทเรียน เพื่อประเมินความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนรู้แต่ละบทเรียน

2. ในการแบ่งกลุ่ม ๆ ทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง นักเรียนต้องไม่ติดยึดเฉพาะกลุ่มเพื่อนของตนเท่านั้น

3. นักเรียนต้องยอมรับความสามารถของเพื่อนทุกคน และมอบหมายหน้าที่ในกลุ่มให้ตรงตามความสามารถ

4. ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของครูอย่างผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ

5. ต้องร่วมมือกันทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความสามัคคี และพยายามหลอมรวมความคิดให้เป็นหนึ่งเดียว

6. นักเรียนจะต้องทำกิจกรรมให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด และหากมีการต้องเลือกและตัดสินใจต้องยึดเกณฑ์การตัดสินใจ และความยุติธรรม

7. ควรนำผลการทดสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์ตนเองว่ายังบกพร่องในเรื่องใดแล้วศึกษาอีกครั้ง รวมทั้งขอให้ครูช่วยอธิบายซ้ำได้